

xertatu :: :: :: :: ::

Bizkaiko enpresen gizarte erantzukizuna
Responsabilidad social de las empresas en Bizkaia

Enpresako Erantzukizun Sozialaren (EES) joera nagusiak Bizkaiko Lurralde Historikoko ETE-en artean azken zortzi urteotan (2004-2011)

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación
Foral de Bizkaia

Ekonomia
Sustatzeko Saila
Departamento de
Promoción Económica

Bilbo, 2011ko abendua
Adimen Investigación, s.l.

Aurkezpena

Dokumentu honen asmoa Enpresako Erantzukizun Sozialak (EES) Bizkaiko ETEen artean eta 2004-2011 aldian zehar trazatutako joera nagusiak aurkeztea da.

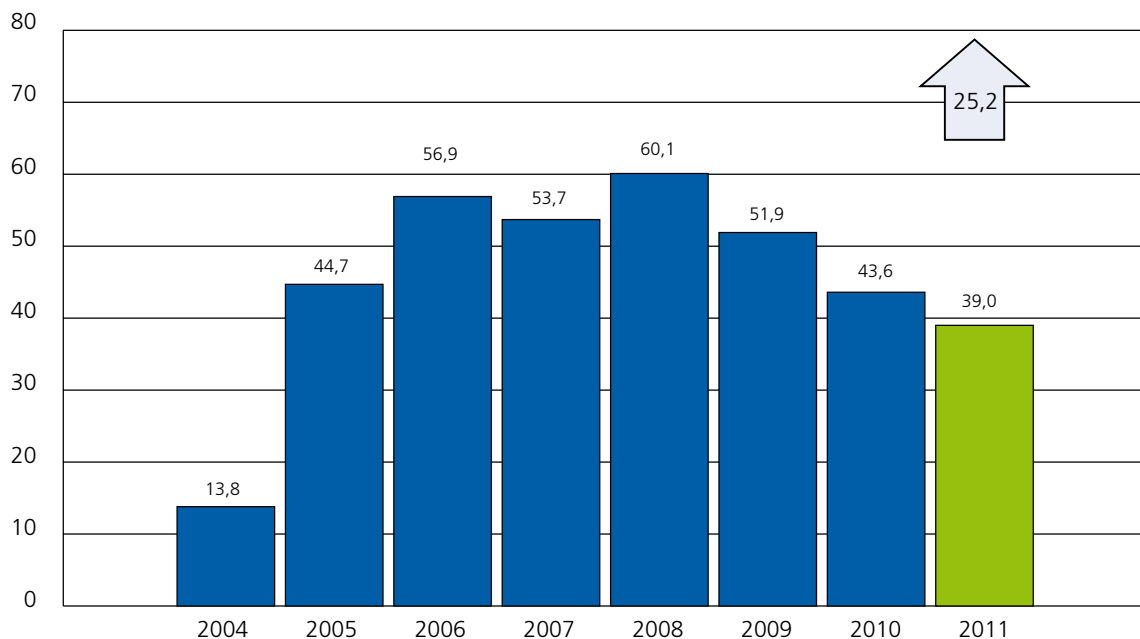
Aurreko urteetan egin den bezala dokumentu honek nabarmen du izaera sintetikoa. Horregatik Bizkaiko Foru Aldundiko Ekonomi Sustapen Sailak azken urte hauetan era iraunkorrean egin dituen egoera azterlanen barruan egon dauden grafikoetatik gure iritziz garrantzitsuenak direnak hautatu dira.

Gai horri dagokionez, www.xertatu.net orrian egiten ari diren txosten oso horiek aurki daitezke. Jakina, txosten horietan bilketa sistematikoa egiten da EESren gaian dagoen ezagutza mailan, jarreran, garapen aukeretan eta hura bultzatzeko ekintzetan. Bilketa Bizkaiko ETEen lagin adierazgarri bati egin zaio, hain zuzen ere 6 eta 99 pertsona lanean dituzten horien artean. Industria jarduerarantz orientatutako horiei lehentasuna eman zaie.

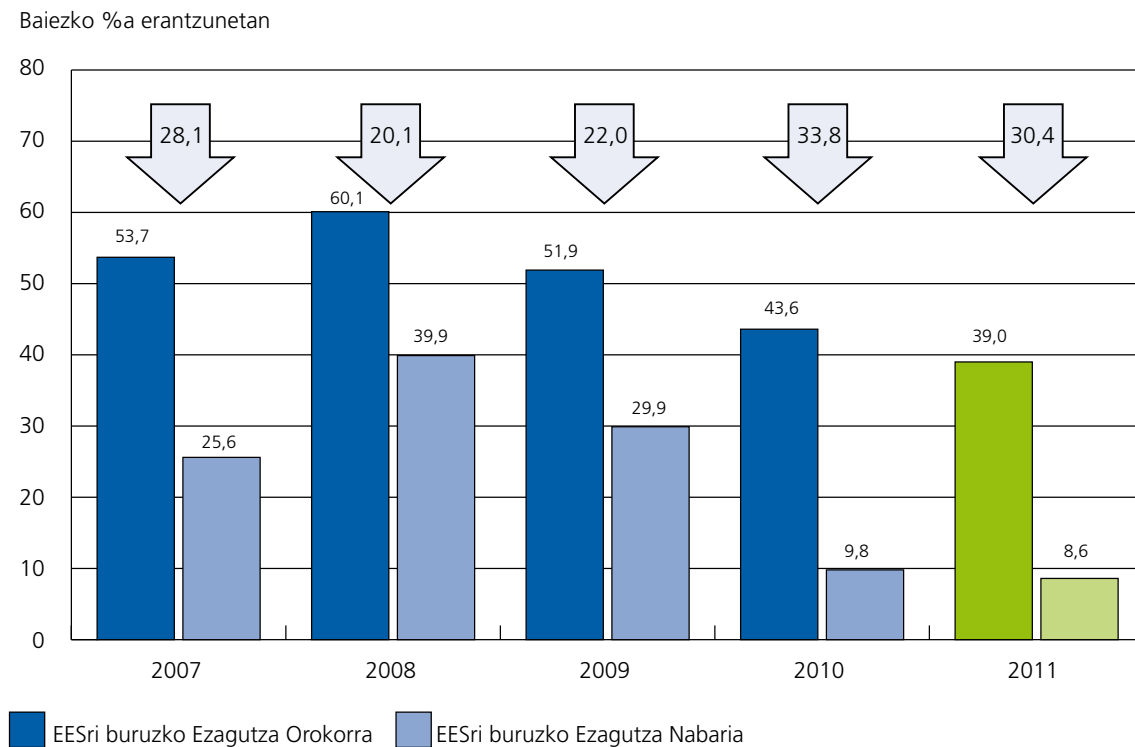
Bizkaiko ETEen arabera Enpresako Erantzukizun Soziala (EES) terminoaren gainean dagoen ezagutza orokorra

Baiezko %a erantzunetan

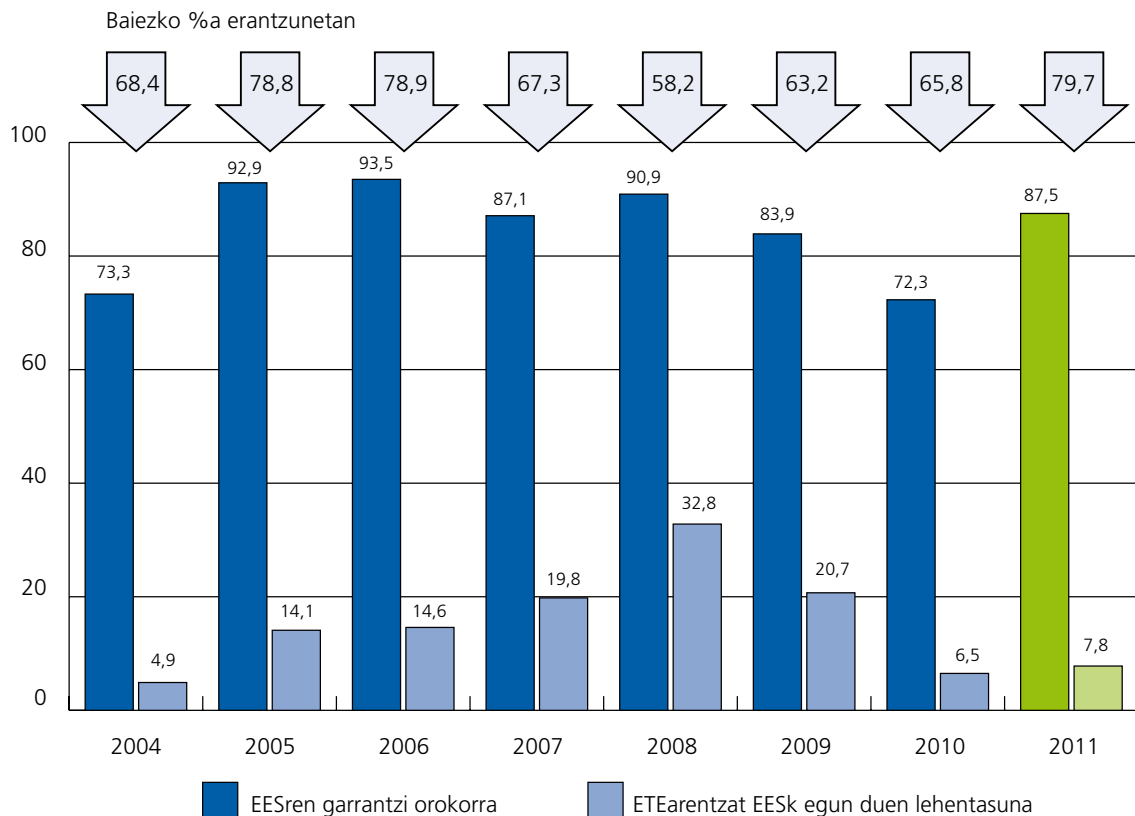
1. Enpresako erantzukizun soziala (EES) terminoari buruzko ezagutza orokorra areagotu egin da Bizkaiko ETEen artean azken zortzi urte hauetan. Zehazki adierazteko, portzentajeen aldetik egon en aldaketa 25,2 puntukoa izan da.
2. Dena dela, 2006-2009 urteen artean Bizkaiko bi ETEtik baten baino gehiagoren aintzatespena lortu ostean –urte horietan EESk presentzia izugarria izan zuen hedabideetan eta enpresa arloan– azken hiru urte hauetan ezagutza orokor horri dagokionez jaitsiera nabarmena gertatu dela adierazi behar da, hain zuzen ere 21,1 ehunenekoa. Hori EES zabaltzeko ekintzen intentsitate baxuagoaren ondorioz dela esan daiteke.

EESren ezagutza orokorraren eta ezagutza nabariaren arteko aldea Bizkaiko ETEen arabera

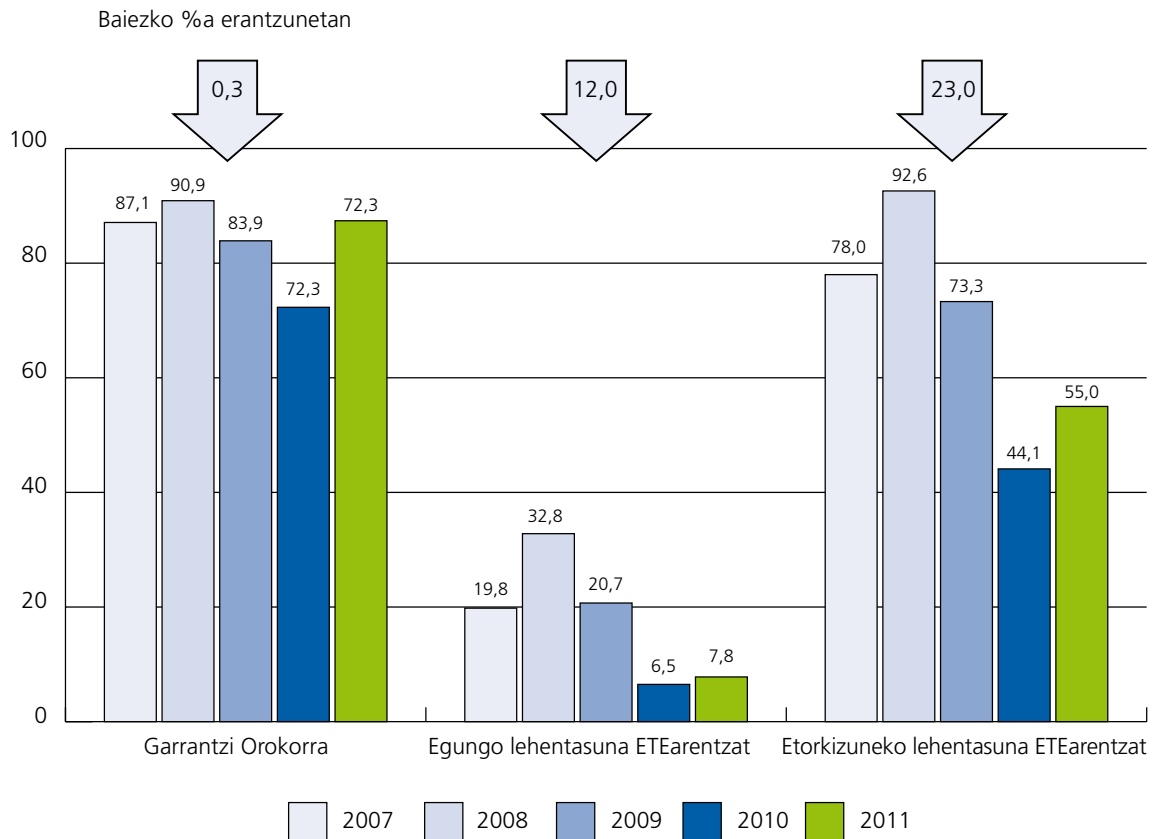
3. Bizkaiko ETEek ESSri dagokionez duten ezagutza orokorretik ezagutza eragingarri edo nabarira edo EES egineran praktikatzen duen antolakuntza baten ezagutzara jaisten bagara % 8,6ak baiezatu egiten du EESren arloko esperientzia nabariak ezagutzen dituela.
4. Ezagutza nabariaren portzentaje hori 2010 ekitaldiko antzeko baloreetan mantendu da. Horri esker aukera dago iaz adierazi zen planteamendu zentralari ekiteko: EESren sedimentazio edo jalkitze eragingarria atzerakuntza orokorra ari dela pairatzen, besterik ezean Bizkaiko ETEek ESSren ezarpenen kasu adierazgarrien ezagutzarik eza dutela adierazten baitute.

ETEarentzat EESek duen garrantzi orokorraren eta egungo lehenetasunaren arteko aldea Bizkaiko ETEen arabera

5. Azterlanaren lehen ediziotik gertatu den bezala Bizkaiko ETEen gehiengoak adierazi dute euren iritziz EES kontu garrantzitsua dela, baina oso gutxi dira euren agenden barruan lehenespenezko kontu moduan jotzen dutenak. Bi talde horien arteko diferentzia bat ulertzeko modukoa da, askoz ere errazagoa delako garrantzi orokorre dagokienez baiezko erantzunak ematea enpresen berehalako jarduketa eskatzen dutenei baino. Dena dela, aztergai dugun kasu honetan, bi talde horien artean dagoen distantzia oso handia da eta argi adierazten du EESk "politikoki zuzena" den esparrua lor dezakeela, baina artean ez da enpresen ohiko jarduerara inkorporatu.
6. 2011n EESri garrantzi orokorra ematen dioten enpresen eta gaur egun lehenespenezko kontutzat jotzen duten enpresen arteko distantzia, ehunenekotan, hazi egin da eta ia % 80ra iristen da eta hori horrela da euren ustez ESS lehenetasuneko kontua den enpresen kopurua apur bat hazi arren garrantzitsutzat jotzen duten enpresen taldea gehiago hazi delako.
7. 2004-2011 seriearen ikuspegi osoa egiten bada argi ikusten da azken bi urte hauetako testuinguru sozio-ekonomikoan duela zortzi urte, honako azterlan honen hasieran, gertatu ziren parametroetara itzuli garela, hala praktika eragingarrian (gaur egungo lehenetasuna) nola itxaroten zen erantzunean (garrantzi orokorra).

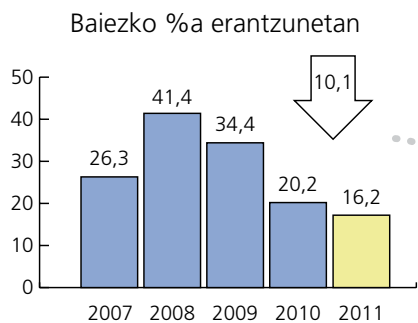
ETEarentzat EESek duen garrantzi orokorraren eta egungo lehentasunaren arteko aldea Bizkaiko ETEen arabera

8. Nahiz eta Bizkaiko ETEen ustez EES etorkizunerako lagatzen den lehentasunezko kontua izan, egia esan, aurten gertatu den hazkuntza txikia gorabehera ETEentzat EES etorkizuneko lehentasuntzat jotzeko aintzatespenak nabarmen egin du atzera azken bi urte hauetan.
9. Beraz, dirudienez, EESren jalkitzerako testuingururik egokiena epe ertainean edo luzean eratzeari dagokionez, bideragarriagoa litzateke aurreko urteetan zegoen ustea edo ikuspegia berreskuratzea.

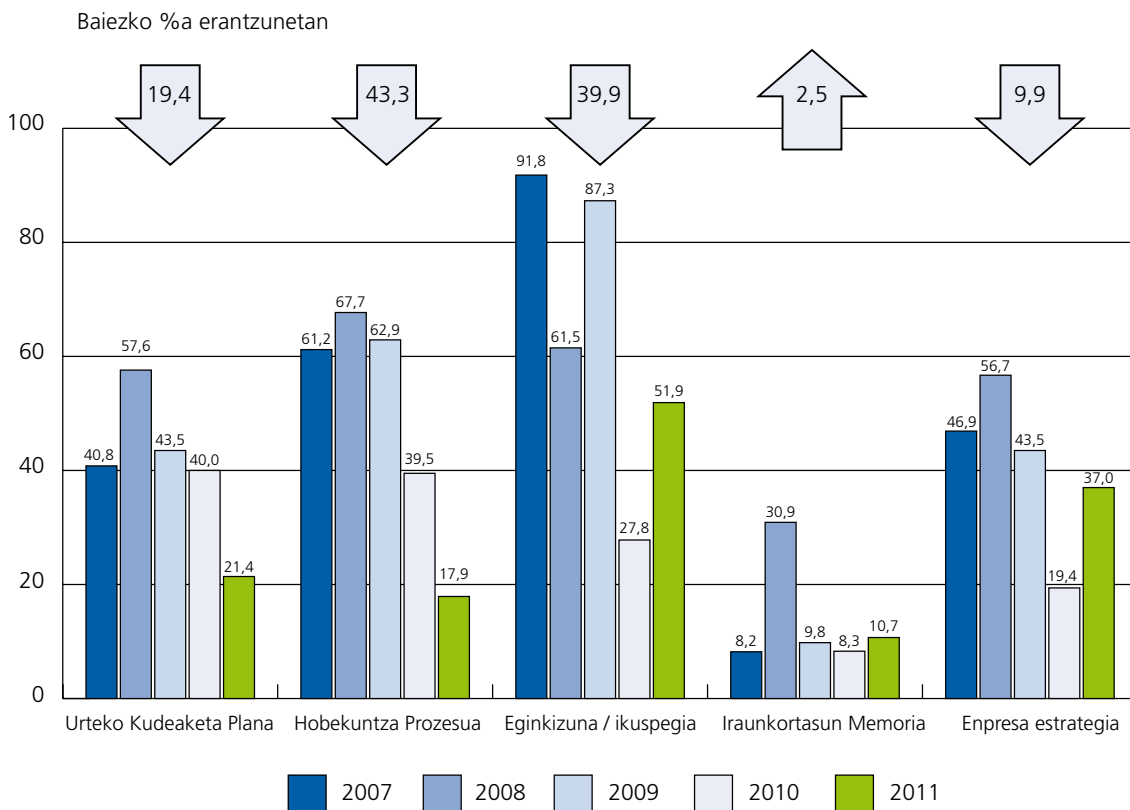
EESren kudeaketa

Kudeaketa motaren bat edota ekintza sistematikoa egitea.

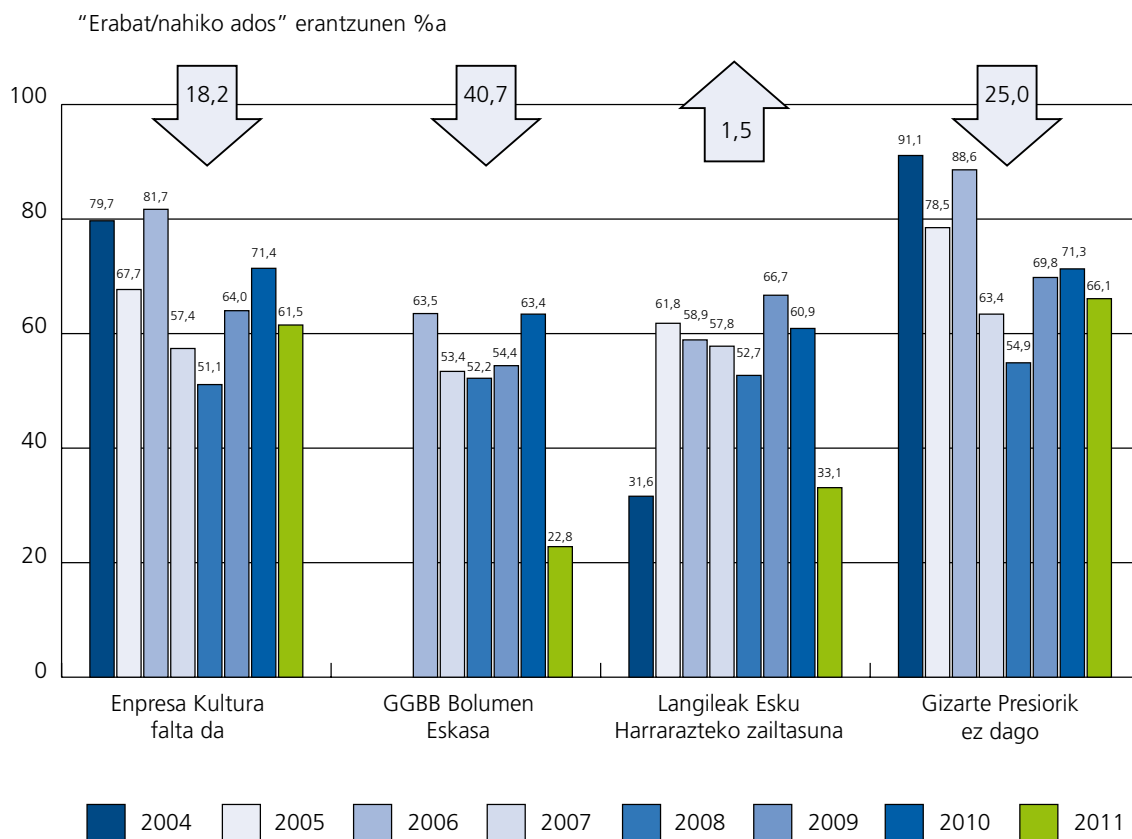
EESari dagokionez kudeaketa edota ekintza sistematikoren bat egiten ote duten galderari baiezkoa eman dioten Bizkaiko ETEei burutzen dituzten jardura motez ere galdetu egin zitzairen. Hurrengo grafikoak baietz erantzun dutenen jardura mota bakoitzaren %a jasotzen du.

Sistematikoki sartutako EESko jarduerak.

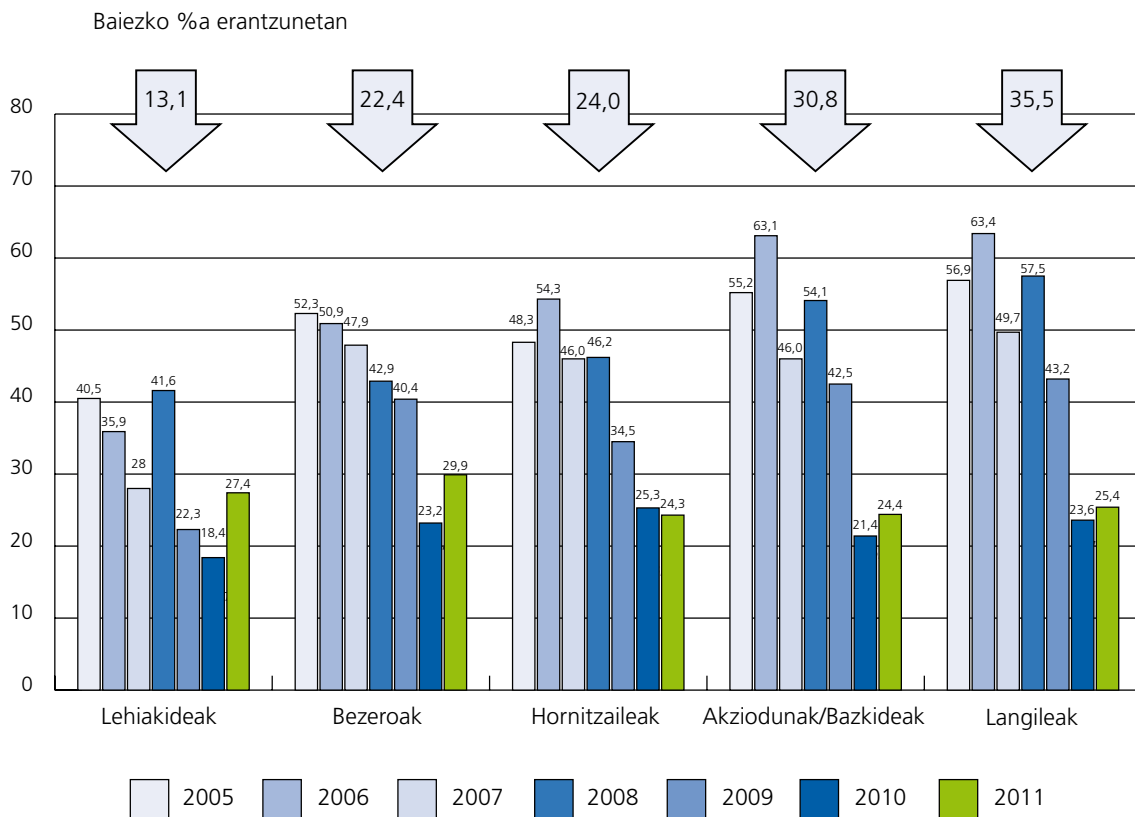
10. Lehen grafikoan islatu egin da zein neurritan EESren garapena Bizkaiko ETEen kudeaketako ohiko osagaia den. Ildo horretatik ikusten da horien % 16,2ren erantzuna baiezkoa dela.
11. Aldi berean, bigarren grafikoak adierazi du euren antolakuntzetan EES era sistematikoan integratzen dutela baieztatzen duten Bizkaiko ETEen artean, bada integrazio hori gehiago gertatzen dela termino propositiboetan (enpresaren misioa/ bisioa eta estrategia), betearazpidetzakoetan baino (iraunkortasun oroitidazkia edo urteko kudeaketa plana). Hau guztia gorabehera, kontuan hartu behar da EES kudeatzen dutela baieztatzen duten ETEen hain ehuneneko txikietan lagina murriztu egin dela eta horrek esan nahi du sistematizatu dituen bost ekintzetako gorabehera guztiak nabarmenagoak direla.
12. EES praktikan jartzearen sistematikotasunaren azterketa bat dator ETEetan adierazi diren EESaren ezagutza eragingarriari eta lehentasunari buruzko adierazleekin: joera orokorra azken bost urte hauetan positiboa izan arren onartu egin behar da beheranzko norabidea duen linea ezarri duela 2008 urtetik egunera arte.

Oztopoak (Barrukoak eta Kanpokoak) EESren garapenean Bizkaiko ETEen arabera

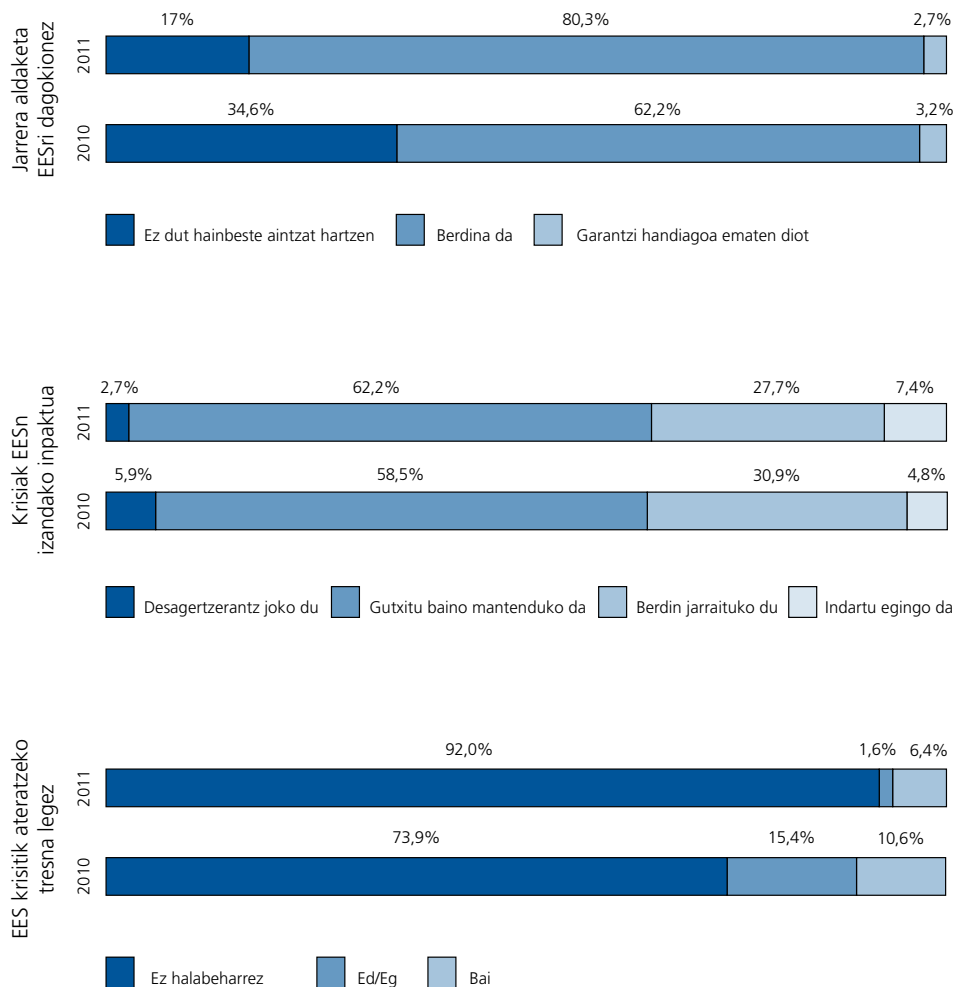
13. Azterlanak azken zortzi urte hauetan Bizkaiko ETEen artean EESren jalkitze eragingarriagoa lortzeko garrantzitsuenentzat jo dien lau oztopoak aztertu ditu. Aurtengo gertaerarik aipagarrienetakoa lau oztopo horietatik bik hartu duten garrantzia da, bat barrukoa, arlo honen barruko "enpresa kultura falta" eta, bestea, kanpokoak, hain zuzen ere "gizarte presiorik ez egotea".
14. Ordea, enpresa barruko "giza baliabideen bolumen eskasa" eta "lanean hartutako pertsonen esku harrarazteko zailtasuna" garrantzitsuak diren barru mailako bi oztopo dira, baina aurreko bi horietatik oso urrun daudenak, aurreko urteetan gertatu ez zen bezala.
15. Beraz, dirudienez Bizkaiko ETEek aurtun adierazten digutenaren arabera EESren garapena ez dago bitarteko edo baliabideen urritasunarekin edo antolakuntzaren barruan pertsonak abian jartzeko ezintasunarekin kontrajarrita, eta garapen hori gehiago dago lotuta enpresaren ohiko jarduerarik urrunago dauden edo, beste era batera esanda, neurtzeko gaitzagoak eta lausoagoak diren beste bi alderdiri.

EES Bizkaiko ETEetako interes taldeen (stakeholders) aldetiko kezka xede gisa.

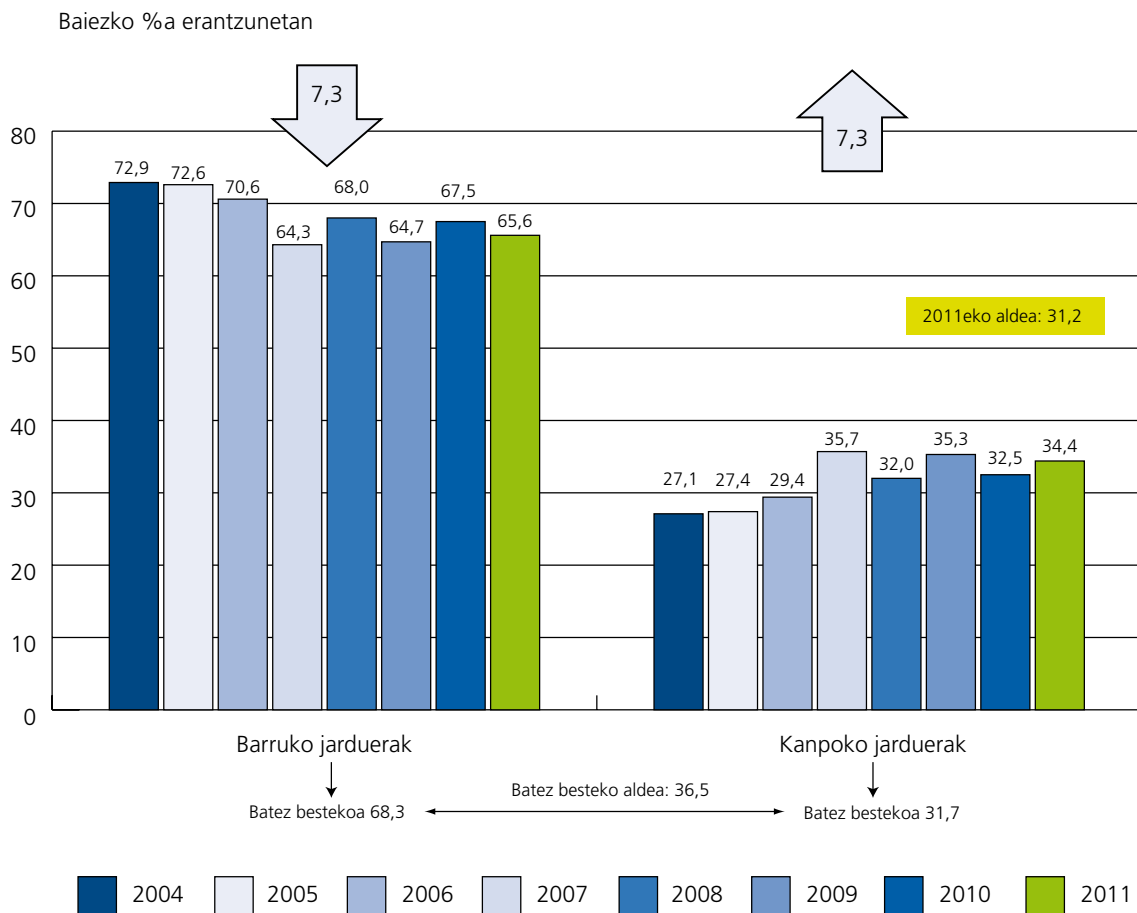
16. Grafiko honek aukera ematen du zehaztasun maila handiagoarekin arreta emateko Bizkaiko ETEen enpresa eta lan jardueraren barruko alderdiei edo harekin zerikusi estuagoa duten eremuei. Gauzak horrela, oso argi geratu da azken urte hauetan EES kezka xede gisa hartzeak izan duen bilakaerak bost interes taldeetan (stakeholders) beheranzko joera izan duela.
17. Baldin eta iaz joera hori gainbehera nabarmenekoa bihurtu bazen, 2011ko adierazleek ez dute nabarmen gora egiteko zantzurik adierazten eta berretsi egiten dituzte 2010 ekitaldian erregistratu ziren datuak.
18. Beraz, azken finean esan daiteke gutxi gorabehera enpresen laurdenak nolabaiteko interesa duela EESri dagokionez eta bost interes talde garrantzitsuenek dagokienez, baina ez ordea gainerako hiru laurdenek. Aurreko urteetan proportzio hori orekatuagoa zen presioa antzematen zuten eta antzematen ez zuten enpresen artean.

Krisiaren eragina Bizkaiko ETEek EESrekiko duten ikuspegiaren inguruan

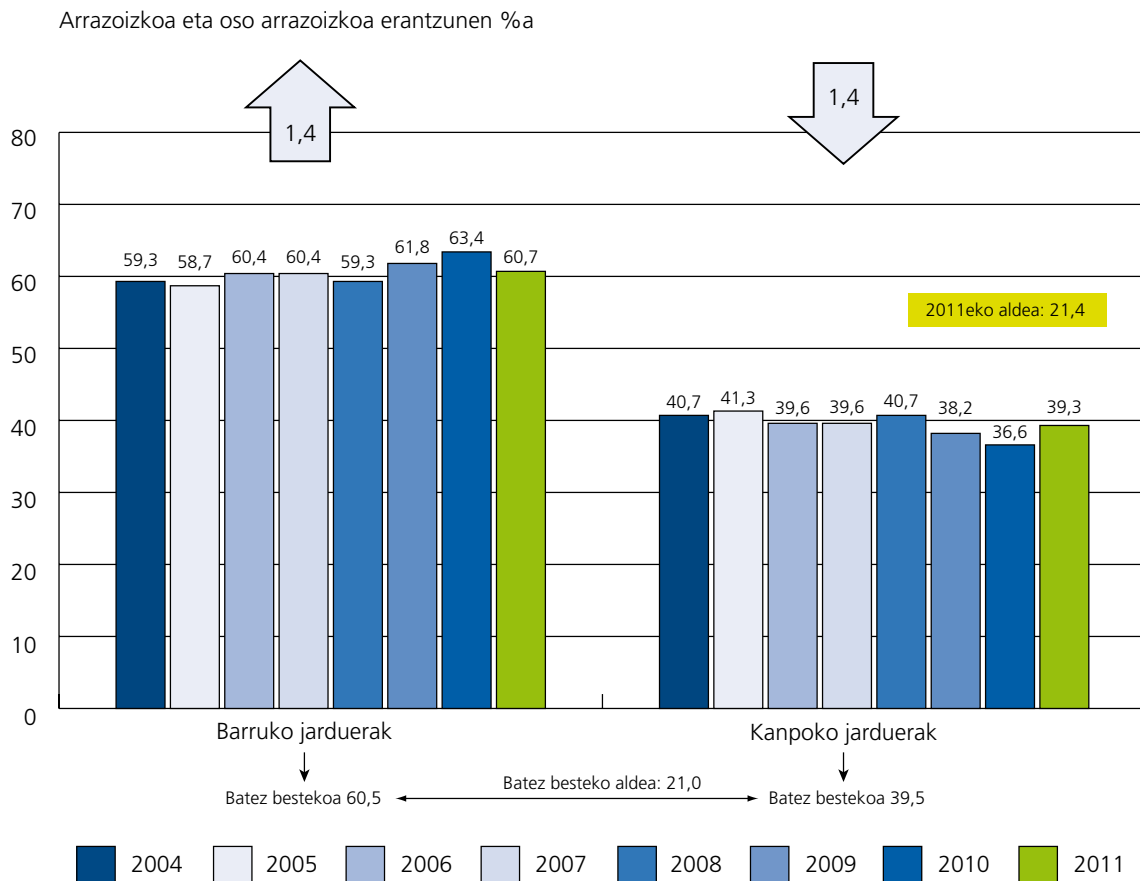
19. Aurreko grafikoan azken bi urte hauetan Bizkaiko ETEek EESren arloan dituzten jardueretan krisiak izan dituen eraginak jaso dira. Azpimarratu behar den lehen kontua da gogoraraztea 2010 urtean % 35ak adierazi zuela krisiaren ondorioz EESaren gai horrek indarra galdu eta beste maila batera jaisten zuela eta, 2011n, ordea, ehuneneko hori % 17ra murriztu dela.
20. Eragin erlatiboaren ildo horretatik eta planteamendu orokorragotik abiatuta, hala 2010eko nola 2011ko datuek islatzen dute Bizkaiko ETEentzat gaur egungo krisi honek eragin mugatua izango duela EESren jalkitze prozesuan, eta hamarretik seik baztertu egiten dute, apur bat behera egiteko joeraren ostean, desagertzea. Dena dela, atzera egiteko abagune hau igaro ondoren ez dute hazkuntza handirik igartzen edo aurreikusten.
21. Azkenik, azpimarratu behar da ETEek ez dutela EES krisia gainditzeko bitarteko gisa ikusten. Bada, planteamendu hau askoz ere argiago ikusten da 2011n, Bizkaiko ETEen % 92ak hori adierazi duelako, kontuan hartuta iaz ehuneneko hori % 73,9koa izan zela.

Bizkaiko ETEek egiten dituzten EESko barruko eta kanpoko jarduerak

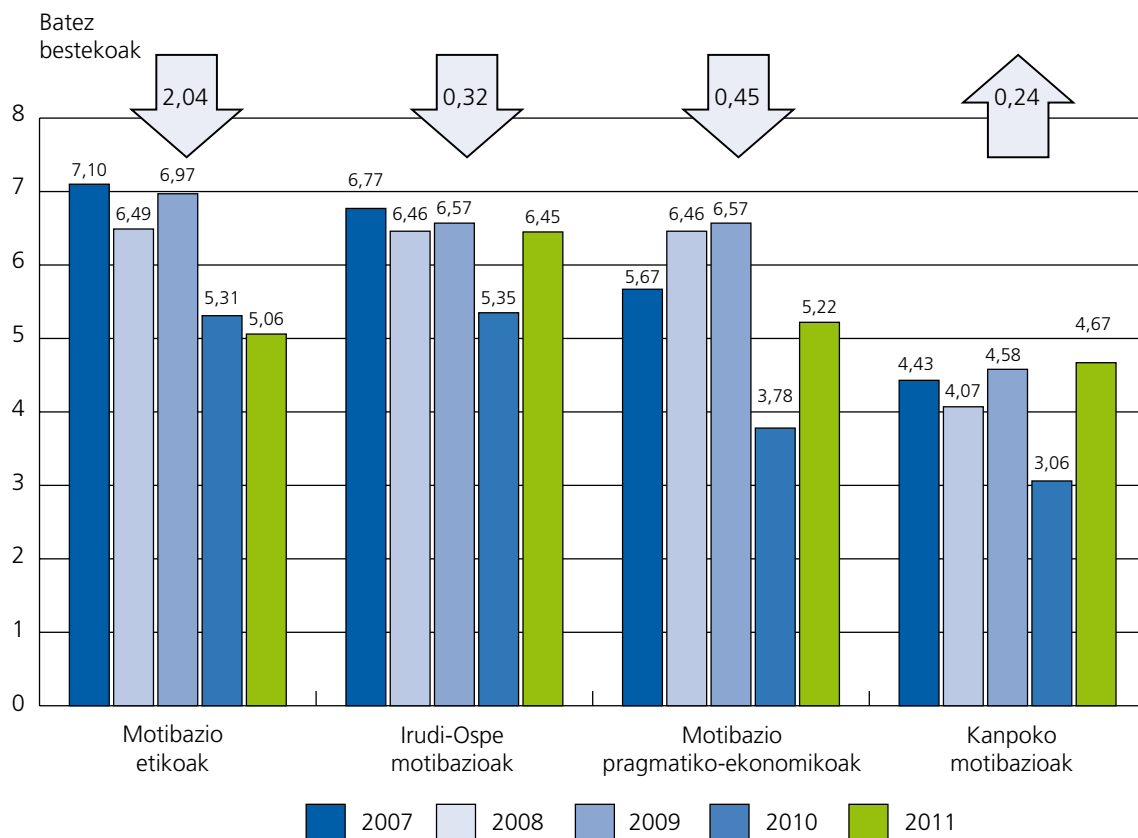
22. Azken zortzi urteetan Bizkaiko ETEek egin dituzten EESko barruko eta kanpoko jardueren arteko aldean egonkortasuna dagoela antzeman dezakegu
23. Gauzak horrela, Bizkaiko hamar erakunde horietatik gutxi gorabehera zazpik EESko barneko ekintzak egiten dituzte -kudeaketarekin eta administrazioarekin loturikoak-, eta horien artean nagusitzen dira lan arriskuak prebenitzeko eta ebaluatzeko programak, eta baita prestakuntza planak sustatzea ere. Hamar erakunde horietatik hiruk baino zertxobait gehiagok EESko kanpoko ekintzak egiten dituztela adierazten du eta horien artean lehentasuna dute praktika jasangarriak, erantzuleak eta egiazkoak egiteko konpromisoek, eta baita beste erakundeekin lankidetzak ere, erakunde horiek irabazteko asmorik gabekoak, kulturalak, ikerkuntzakoak, etab. izanda ere.

Bizkaiko ETEek egingo lituzkete EESko barruko eta kanpoko jarduerak

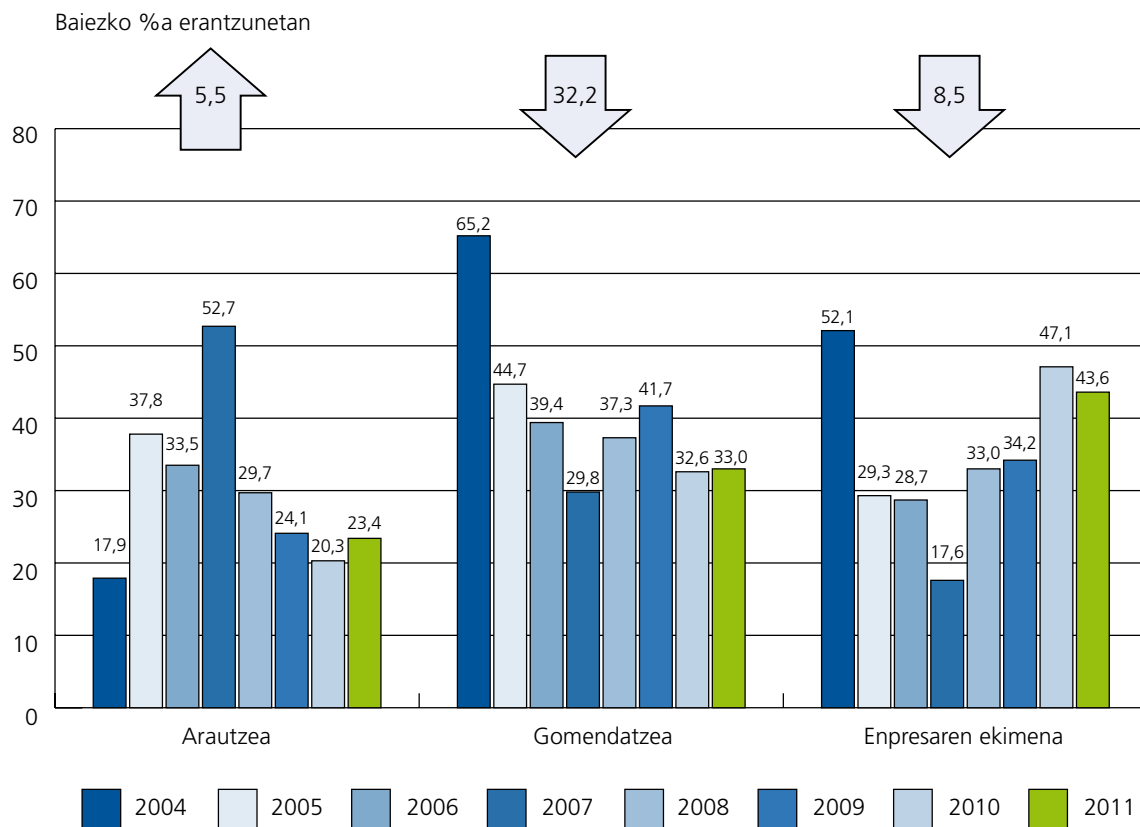
24. Egineran aurrerago ere adierazi den kanpoko eta barruko ekintzen arteko diferentzia hori bera gertatuko litzateke baldin eta galdera etorkizunera eramango balitz eta aurrerago EESri lotuta dauden ekintzen garapenaren egokitasunari buruzko galdera egingo balitz.
25. Egun gertatzen den bezala aurrera antzean ere lehentasunek barrukoak izaten jarraituko dute. Halaber, abagune ekonomikoa gorabehera, lehentasuna laneko baliabideen eta bitartekoen eta barruko kudeaketa eta ingurumenaren kudeaketari lotuta dauden ekintzek izango dute.

Bizkaiko ETEek EESko ekintzak egiteko garaian dituzten motibazioen multzokatzea

26. Garatzeko aukera gehien dituzten EESko barruko eta kanpoko ekintzen arteko balantze honekin batera, grafiko honetan adierazitako motibazioei buruzko joerek ere lagundu egiten dute EESko ekintza izan daitezkeenak bultzatzeko modua ardazten.
27. Irudia-ospea motibazioek indartu eta finkatu egiten dute 2010 urtean eskuratu zuten protagonismoa. Eta hori horrela da ez berez hazkuntza izan dutelako, baizik eta motibazio pragmatiko-ekonomikoek behera egin dutelako, nahiz eta 2011n motibazio hori leheneratu egin den 2010ean eskuratu zuen balorearekiko.
28. 2011 urte honetan hautsi egin da, nolabait esateko, 2004 eta 2009 urteen artean gertatu den motibazio etikoen eta irudia eta pragmatismoaren antzeko balorazioa (zehatzago esanda, ETEaren beraren barruko giroaren hobekuntza). Bi horiek ETEak EESra hurbiltzeko motibazio edo arrazoi nagusiak ziren. 2011n, ordea, irudia-ospea motibazioa da protagonismorik handiena lortu duena Bizkaiko ETEek EESren ekintzak egiterakoan eragile nagusi bihurtuz.
29. Eta, horrez gain, grafikoan antzeman dezakegu oro har lau motibazioetan beherakada egon dela, eta horrek orain arte mantendu den interpretazio ildo nagusia indartu dezake; hau da: dirudienez Bizkaiko ETEek ez dutela motibazio gehiegirik edo motibazio horrek behera egin duela EESren ekintzak bideratzerakoan.

Bizkaiko ETEen arabera EES bultzatzeko estrategia, lehentasunak gorabehera

30. Bizkaiko ETEek, 2011 urtean eta berriz ere, berretsi egin dute artean ez dutela argi zein den EES bultzatzeko nahiago duten modua edo estrategia. Horren arabera esan edo uler daiteke, beste kontu eta iruzkin batzuen artean, antolakuntza hauek eta euren interes taldeak artean ez dutela horri buruzko iritzirik, agian eurentzat ez delako benetako arreta merezi duen gaia.
31. Dena dela, ematen du lehentasunezko aukera moduan finkatu dela Bizkaiko ETEen euren eskuetan uztea EES ekintzak egitea edo ez egitearena.

Amaierako gogoetak

2004. eta 2011. urteen artean egindako urteko azterlanetatik ateratako datuen azterketak aukera ematen du hurrengo ondorioak ateratzeko:

1. Zortzi urteko epe horretan zehar hiru une ikus daitezke: hasierako bi uneetan (2004 eta 2005) handia izan zen ETEek EESri dagokionez ezagutza eta itxaropenetan edo usteetan gertatu zen aurrerakuntza; horien osteko hiru urteetan (2006-2008), geldialdi sintomak igarri ziren; eta serieko azkeneko hiru urteetan (2009-2011), berriz, datuek beherakada nabarmena adierazten dute, 2010. urtean bereziki, eta esan behar da aurten ere ez dela hazkuntza nabarmenik gertatu.
2. Serie osoko azken urte honetan bildutako datuei dagokienez, honako egoera izango genuke: Bizkaiko hamar ETEetako ia lauk generikoki ezagutzen dute EES terminoa; hamarretik batek baino gutxiagok halako ekintzaren bat bideratzen ari den enpresaren bat ezagutzen du; hamarretik batek baino gutxiagok jotzen du EES uneko lehentasuntzat; hamarretik bostek baino apur bat gehiagok etorkizuneko lehentasuntzat jotzen du EES; eta hamarretik bik baino apur bat gutxiagok alor honetan ekintza sistematikoren bat edo kudeaketaren bat egiten ari dela onartzen du.
3. Hau guztia gorabehera eta nahiz eta seriearen azken unean edo fasean bost parametro horiek beherakada nabarmena izan (ezagutza orokorra, ezagutza nabaria, egungo lehentasuna, etorkizuneko lehentasuna eta sistematikoki sartzea) adierazi behar da Bizkaiko ETEen artean honako alderdi hauek egonkor mantendu direla azken zortzi urteetan zehar:
  - a. EES gehiago errotzea edo jalkitzea oztopatzen duten faktoreak, aurten ere, aldeko kultura enpresarialaren falta eta gizarte presio nahikoaren falta dira; azpimarratu egin behar da 2011 urtean nabarmen murritzitu eta gutxitu direla beste oztopo batzuk.
  - b. Presio nabarmen edo eragingarririk ez izatea ETEetako interes talde ("stakeholders") garrantzitsuenek EESren ekintzak abian jar ditzaten.
  - c. Bizkaiko ETEek egiten dituzten EES jarduera motak, bai eta potentzialki egingo litzatekeenak. Bertan, 60/40 balantzea antzeman da barruko jardueren -kudeaketa eta administrazioarekin loturikoak- eta kanpokoaren artean.
  - d. EES ekintzak bultzatzeko estrategian nabarmen falta dela lehentasun argi bat, nahiz eta gero eta argiago dagoen enpresa bakoitzak bere ekimenak garatzeko bidea hautatzen duela eta ez hainbeste gomendioaren eta arautzearena.
4. Bizi dugun krisi ekonomikoaren testuinguruak, inolako dudarik gabe, eragin negatiboak ditu Bizkaiko ETEen artean EESren kultura garatzeari dagokionez. Erabat argigarria den adibide moduan antolakuntza horien gehiengoaren aburuz EES ez da krisi honetatik ateratzeko bitarteko edo erreminta bat. Adierazle hori bat dator beste beherakada batekin, hain zuzen ere EES praktikan jartzeko motibazio pragmatiko-ekonomikoei eskainitako garrantziaren jaitsierarekin.
5. 2011 urteko emaitzek finkatu egin dute joera bat: EESk ez du lehentasunezko kokapenik lortu Bizkaiko ETEen eguneko eta etorkizuneko lehentasunezko agendan. Eta bizi dugun krisiak, gutxienez, eragin erlatiboa daukala EESren garapenean, izan ere, prozesua atzeratzen badu ere, kultura enpresarial gisa duen irismen mugatua krisia egon aurretik ere zen.

Etorkizuneko erronkak

Azken urte hauetan EESri buruz argitaratu diren azterlan eta dokumentu askotan ikusten den bezala kultura honek enpresarik txikienetan duen hedakuntza eta ezarpena artena erronka itzela da, zailtasun asko gaingitu beharko dituen.

Etorkizunerako bide horretan garapen iraunkorragoa eta humanoagoa lortzerakoan ETEen kidetasun hori lortzeko biderik egokienean EES sustatzen lagun dezaketen gako batzuk hauek dira:

1. EESren mundua berariaz ari da bihurtzen enpresa handien esparru, eta enpresa handi horiek benetako bilba eraiki dute horren inguruan –iraunkortasun azterlanak, elkarriketak stakeholderrekin, kode etikoak, ospearen balorazioa,... – eta ematen du hori ez dagoela ETEren eskura. Europar Batzordeak, EESri buruzko bere azken komunikazioan, ohartarazi du ETEek EESri dagokionez egiten duten kudeaketa batez ere intuitiboa dela. Beraz, benetan da funtsezkoa eta gakoa gertaera hau aintzatestea eta ETEei eskaintzen zaizkien mezuen eta bitartekoak mugaraino erraztea.
2. Mendebaldeko munduak 2007 urtetik aurrera bizi duen krisi ekonomikoaren gordina (eta baita krisi sozialarena ere) epe ertainean apustutzat jo daitezkeen alderdi guztiak ari da ezabatzen enpresa ia gehienen arretatik. Epe oso motzean egoera ekonomikoaren duda eta ez egonkortasunaren ondorioz gero eta nabarmenagoak dira, besteak beste, berrikuntzan, teknologiaren eta pertsonen arloetako inbertsioan eta beste alderdi batzuetan pairatzen ari diren atzerakuntzak.
3. Beraz, ez da harritzekoa EESk ere atzerakuntza horiek igartzea, areago kontuan hartuta enpresek (handiek eta txikiak) behin eta berriz egiaztatzen dutenean ez dutela argi ikusten zein den praktikan jartzearen azken helburua eta xedea. Merkatu arrazoi bidez abian jartzeko aukerak dituzten enpresak ere ez dira gauza EES horiek euren kontuen emaitzetara eramateko. Ordea, gizarte eta ingurumeneko erantzukizun eta laguntza moduan ikusten duten enpresak ez dira kapaz kontzeptu honi legezkotasun nahikoa zuzkitzeko, hau da, artean herritar guztien konfiantza lortzeko eta irabazteko gauza izan ez den kontzeptuari ospea zuzkitzeko. EESren praktika emaitza eragingarrietan islatzea –ekonomikoak eta sozialak, irudizkoak edo gizarte erantzukizunezkoak, ... – funtsezko ezaugarri eta baldintzatatzat jotzen da enpresen kultura berri honek aurrera egin dezan.
4. XXI. mendeko gizarte aurreratuak erantzukidetasunezko benetako sareak dira, baita esparru publikoari dagokionez ere. Berehalako eta urrunagoko erronkak ezin dira ebatzi ataza guztia herri administrazioaren edo “ongintzako” izakien eskuetan utzita. Enpresak gizarte eragileak dira eta gero eta botere handiagoa dute gizartean eta, lehenengo eta behin duten euren berariazko izaera ahaztu gabe, hau da, irabazteko asmoa duten antolakuntza ekonomikoak direla, lagundu egin dezakete gizarte doiagoa eta solidarioagoa garatzen. EES kontzeptuak mezu hori enpresetara eramaten lagun dezakeen neurrian artean egokia izango da eta merezi izango du EESen aldeko borroka. Ordea, ezin dira baztertu eta kontuan hartu behar dira aldi berean enpresen munduan gertatzen ari diren beste mugimendu batzuk ere, hots, enpresa eraikitze erabat desberdina den formaren abiaburua direnak; forma berri honetan irabazteko asmoak eta xedek gizarte helburuen atzetik doaz, baina horrek ez du esan nahi epe luzean enpresaren iraupena arriskuan jartzen denik, kontrakoa baizik.

xertatu :: :: :: :: ::

Bizkaiko enpresen gizarte erantzukizuna
Responsabilidad social de las empresas en Bizkaia

**Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación
Foral de Bizkaia**

**Ekonomia
Sustatzeko Saila
Departamento de
Promoción Económica**